

lés (selfrespect), mely nem csak azt emeli ki, ami «gentlemanhez», hanem ami az emberhez nem méltó. Ennek hangsúlyozása teszi a hazugságot valóságos irtózat tárgyává Amerikában. Egy másik alapvető fogalom a felelősség. Ez erkölcsi tanítás néha vallásos színezetű; de miután minden nyilvános iskola csak felekezetlen (unsectarian) lehet, ez rendszeren egy elvont kereszténységben áll, mely közel áll a pusztá deismushoz s mindenütt inkább hagyományos toldalékát, semmint alapját képezi az erkölcsi oktatásnak. Ehelyett az általános emberi szempontokon kívül a lángoló hazaszeretet uralja még az erkölcsi oktatást. Nem egy helyen tüzetes socialis tanulmányok egészítik ki ezt, melyek nem ritkán valósággal a socializmus hirdetésére vezetnek. Általában mindenütt észlelhető a társadalmi szempontok előnyomulása az erkölcsi oktatásban azon mértékben, amint ez utóbbi mind függetlenebbé lesz a vallási tanoktól. *Pauler Ákos.*

★

Monatsschrift für höhere Schulen.

(1904. évi 5-ik füzet). Ez a füzet Dr. Münich Vilmos, berlini egyetemi tanár «Das Schwanken der Methode im neusprachlichen Unterricht» című tanulmányával kezdődik, melyben szerző kimutatja, hogy a nyelvtanításban annyira hangsúlyozott «reform» sohasem új, hanem egy régebbi, divatból kiment methodusnak egyszerű felújítása, de kiemeli, hogy az idegen modern nyelvek tanításában bevált módszert, mint a mindennapi életből merített szókincs betanítását, az idegen nyelven kidolgozott szabad dolgozatokat, vagy fordításokat, vagy az idegen nyelven való előadásokat, az illető nemzet történetének és kulturájának ismertetéseit kultiváljuk.

Dr. Steinecke Viktor, «Über die Verteilung des erdkundlichen Lehrstoffs in den Oberklassen der Oberrealschule» c. cikkében a földrajzi tananyagának a német reáliskola felsőbb osztályaiban való helytelen fölosztását mutatja ki. A füzet végén megtaláljuk a 3-ik füzetben megkezdett 1902—3. tanévi programmértekezések ismertetésének folytatását, valamint számos német pædagogiai munka beható bírálatát. A 6. füzetben Dr. Stäckel Pál, kieli egyetemi tanár «Angewandte Mathematik an den preussischen Universitäten» c. cikkében az alkalmazott matematikának a német egyetemeken való behatóbb tanítása mellett szólal fel. Azt ajánlja, hogy az alkalmazott matematikát a tiszta matematikával összekapcsolva tanítsuk. Igen érdekes cikkben Kummerov Henrik tanítványainak házi olvasmányát teszi bírálat tárgyává. E tekintetben — szerző állítása szerint — sok a panasz. Egyrészt azt állítják, hogy a házi olvasmányok következtében a tanulók rendes tanulásukban hátráltatnak, továbbá többen arra

utalnak, hogy phantasztikus kalandorok életének olvasására maguk a tanulók is titokban elhagyják a szülői házat, hogy ily kalandokban résztvegyenek. Másrészt azt hangoztatják, hogy ifjúságunk keveset olvas, mert a különböző sportok és egyebek elvonják érdeklődésüket a házi olvasmánytól. Mind a két szemrehányás indokolt. A szerző ezért ama módokat ajánlja, mikép óvhatók meg a növendékek az előbb említett két szélsőségtől; különösen hangsúlyozza, hogy e hibák elkerülése végett, mennyire a szülői ház támogatására van az iskola utalva, maga pedig az iskola egy gondosan kiválogatott könyvekből álló könyvtárt állítson föl. *Graz Frigyes* «Ein Wort zur ästhetischen Erziehung» c. cikkében az újabban megjelent német anthológiákat bírálja s az æsthetikai nevelés nagy fontosságára hivatkozik. *Herold Tivadar* pedig *Chabot Károly* lyoni egyetemi tanárnak «La Pédagogie au Lycée» c. műve alapján a francia és német pædagogiai szemináriumokat ismerteti. E füzetben is számos pædagogiai műnek recenzióját, valamint a «Vegyesek» c. rovatban a porosz érettségi vizsgáttal középiskolai tanulók hivatalválasztására, életkorára, vallási viszonyaira vonatkozó tanulságos statisztikai adatokat találunk.

(7. füzet.) E füzetben *Dr. Biese* a neuviedeni gymnasium igazgatója egy igen érdekes tanulmányban *Encken Rudolf*, híres jenensi bölcész működését ecseteli, különösen a *phylosophusnak* «Die Lebensanschauungen der grossen Denker» továbbá «Der Kampf um einen geistigen Lebensinhalt.» «Neue Grundlegung einer neuen Weltanschauung.» «Der Wahrheitsgehalt der Religion», valamint a legújabban kiadott jelentős munkáját «Gesammelte Aufsätze zur Philosophie und Lebensanschauung» teszi vizsgálódása tárgyává.

Stutzer E. «Bismarcks Reden und die höheren Schulen» c. cikkében *Bismarck* beszédeinek beható olvasását ajánlja a felsőbb iskoláknak, mely beszédeket szerző a régi klasszikus szónokok művei fölé helyezi. *Holstein Róbert* «Die Bonnemethode im Lateinunterricht» c. dolgozatban a *bonne-ok* (nevelőnők) által használt *methodust* a latin nyelv tanításában is célhoz vezetőnek találja. *Fricke Richard* pedig a francia közoktatásügyi minister által 1901. évi február 26-án közzétett, a francia helyesírásra és mondattan egyszerűsítésére vonatkozó rendeletét ismerteti és ama zavart és rendszertelenséget is, melyet a rendelet a német középiskolákban okozott. *Zange Frigyes* a nálunk is egy pár intézetben dívó szülői konferenciák (Elternabende) megtartását ajánlja. Ezt a füzetet is, mint az előbbieket könyvismertetés rovata zárja.

(8. füzet.) *Dr. Reinhardt* frankfurti tanár «Reiseeindrücke bei einem Besuche höherer Lehranstalten der Vereinigten Staaten von Nordamerika» c. cikkben a szerzőnek ez évben Amerika nagyobb

városokban, mint New-Havenben, New-Yorkban, Phyladelphiaiban, Baltimoreben, Washingtonban tett iskolai látogatásai alkalmával szerzett impresszióit írja le, ismertetve az összes amerikai tanintézetek részletes organisatióját. *Milthaler* pedig a Werner Richárd által rendezett új Hebbel kiadást ismerteti, míg *Hausknecht* Emil a modern nyelvek képző ereje mellett tör pácát «Der Bildungswert der modernen Sprache» c. érdekes értekezésében. E füzetben ama programm-értekezések említettnek meg, melyek a francia és angol litteraturára vonatkozó értekezéseket tartalmazznak. A «Vegyesek» rovatban Herold Tivadar a Párisban létesült német klub szervezését ismerteti. *tj.*

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1904 nov. hó 26-án.

Jelen vannak: *Erödi Béla* elnöklése alatt: *Bartos Fülöp*, *Beké Manó*, *Geréb József*, *Gööz József*, *Gyulai Ágost*, *Hegedüs István*, *Kármán Mór*, *Kármán J.*, *Kemény Ferenc*, *Kovács János*, *Málnai Mihály*, *Nagy László*, *Perényi J.*, *Radó Vilmos*, *Reif Manó*, *Waldapfel János*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Ezekon kívül számosan férfi és nő vendégek.

I. *Erödi Béla* alelnök jelenti, hogy a Társaság elnöke *Fináczy Ernő* akadályozva levén a mai ülésen való megjelenésében, helyette megnyitja az ülést és felhívja *Kármán Mórt* előadásának megtartására.

II. *Kármán Mór* folytatja a mult ülésen megkezdett előadását: *Herbert és a tudományos paedagogia. «Évszázados megemlékezés»...* ozim alatt.

Elnök a Társaság nevében a mély figyelemmel és nagy lelki élvezettel hallgatott megemlékezésért hálás köszönetet mond.

Az ülés véget ér.

A MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG

1904-ben.

I. A Társaság tisztviselői:

Tiszteletbeli elnök: *Heinrich* Gusztáv dr., min. tan., egyet. tanár.

Elnök: *Fináczy* Ernő dr., kir. tan., egyet. tanár.

Alelnökök: a) a népoktatás köréből: *Veredy* Károly dr., kir. tan., kir. tanfelügyelő.

b) a középiskolák köréből: *Erödi* Béla dr., kir. tan., kir. főigazgató.

c) az egyetem köréből: *Kármán* Mór dr., kir. tan., egyet. m. tanár.

Titkár: *Gyulai* Ágost dr., a polg. isk. tan. képzőint. tanára.

Szerkesztő: *Kovács* János dr., a polg. isk. tan. képzőint. tanára.